

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 27. april 2023
Kontor: Straffuldbyrheds-kontoret
Sagsbeh: Julie Biel Iwers
Sagsnr.: 2023-0030-8633
Dok.: 2793945

Besvarelse af spørgsmål nr. 524 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 524 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 30. marts 2023. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Peter Kofod (DF).

Peter Hummelgaard

/

Natasja Walbom

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 524 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren redegøre for, om det inden for rammerne af Danmarks internationale forpligtelser er muligt at ændre straffelovens § 41 og straffuldbyrdslovens § 14 sådan, at bandekriminelle idømt livstid eller forvaring efter straffelovens §§ 81 a eller 81 b, tidligst kan søge prøveløsladelse efter 20 års afsoning, og vil ministeren i bekræftende fald estimere, hvor mange årlige udgifter, antal bandefængselspladser og årsværk en sådan skærpelse vil medføre?”

Svar:

1. Fængsel på livstid er en tidsbegrænset straf. Det følger af straffelovens § 41, stk. 1, at personer, der er idømt fængsel på livstid, tidligst kan prøveløslades, når den dømte har afsonet 12 års fængsel. Afgørelse herom træffes af Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. løsladelsesbekendtgørelsens § 28, stk. 1.

I hver enkelt sag vurderer kriminalforsorgen, om betingelserne for prøveløsladelse er opfyldt. Løsladelse på prøve forudsætter efter straffelovens § 41, stk. 2, at den dømtes forhold ikke gør løsladelse utilrådelig, at der er sikret den pågældende passende ophold og arbejde eller andet underhold, og at den pågældende erklærer at ville overholde de vilkår for løsladelsen, som fastsættes.

Hvis den livstidsdømte får afslag på prøveløsladelse, skal spørgsmålet om prøveløsladelse vurderes på ny, hvis det på et senere tidspunkt må antages, at betingelserne for prøveløsladelse er til stede. Der skal dog tages stilling til spørgsmålet om prøveløsladelse, senest et år efter at prøveløsladelse sidst er nægtet, jf. løsladelsesbekendtgørelsens §§ 3 og 4.

Det følger endvidere af straffuldbyrdslovens § 112, nr. 6, 2. led, at når den livstidsdømte har afsonet 14 år af sin straf, har vedkommende mulighed for at indbringe Direktoratet for Kriminalforsorgens afslag på prøveløsladelse for retten. Såfremt den livstidsdømte fortsat nægtes prøveløsladelse, har vedkommende mulighed for på ny at indbringe spørgsmålet for retten, når der er forløbet et år fra kendelsens afsigelse, jf. straffuldbyrdslovens § 122, stk. 1, 2. pkt.

Det kan endelig oplyses, at det følger af praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol vedrørende artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention om forbud mod tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, at en livstidsdømt skal have adgang til prøvelse af livstidsstraffen med henblik på eventuel nedsættelse, eftergivelse, afslutning eller prøveløsladelse. Der gælder ikke et bestemt krav til, hvornår der skal være adgang til en sådan prøvelse. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har dog fremhævet, at en sammenlignende analyse af medlemsstaternes lovgivninger og international ret viser en klar støtte til eksistensen af en særlig prøvelsesmekanisme, hvorefter prøvelse skal ske senest efter 25 år og med adgang til efterfølgende periodisk prøvelse, jf. Domstolens dom af 9. juli 2013 i sagen *Vinter m.fl. mod Storbritannien*, præmis 120, Domstolens dom af 13. november 2014 i sagen *Bodein mod Frankrig*, præmis 61, og Domstolens dom af 26. april 2016 i sagen *Murray mod Holland*, præmis 99.

2. Forvaring er en tidsubestemt frihedsberøvende foranstaltning, der kan idømmes, hvis betingelserne i straffelovens § 70 er opfyldt. Personer, der er idømt forvaring, kan ikke prøveløslades efter straffelovens § 41, stk. 1, da det er op til retten at vurdere, hvorvidt der skal ske prøveudskrivning eller ophævelse af forvaringsdommen.

Det følger af straffelovens § 72, stk. 1, at det påhviler anklagemyndigheden at påse, at en foranstaltning efter § 70 ikke opretholdes i længere tid og videre omfang end nødvendigt. Afgørelse herom træffes af retten ved kendelse efter anmodning fra den dømte, bistandsværgeren, anklagemyndigheden, institutionens ledelse eller kriminalforsorgen, jf. stk. 2. Ved afgørelsen af, om anklagemyndigheden skal påstå en forvaringsdom opretholdt eller ændret, vil anklagemyndigheden foretage en helhedsvurdering af sagens omstændigheder og bl.a. lægge vægt på de lægelige oplysninger, de momenter, der førte til, at domfældte blev idømt en forvaringsdom (kriminalitetens art, pågældendes farlighed, tidligere kriminalitet, personlige forhold mv.), om domfældte har gennemført et længerevarende udslusningsforløb, og om domfældte er sigtet for ny kriminalitet.

Idømmelse af forvaring forudsætter, at den pågældende må antages at frembyde en nærliggende fare for andres liv, legeme, helbred eller frihed, jf. straffelovens § 70, stk. 1, nr. 2, og stk. 2, nr. 2. Der vil inden for rammerne af det eksisterende forvaringssystem efter Justitsministeriets vurdering ikke i overensstemmelse med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions

artikel 5 om retten til frihed og sikkerhed kunne indføres regler om, at forvaringsdømte tidligst kan søge om prøvedskrivning eller ophævelse af dommen efter en længere årrække.

Artikel 5, stk. 4, som bl.a. indebærer en ret til prøvelse af lovligheden af en frihedsberøvelse med rimelige intervaller efter praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, finder således anvendelse, når en frihedsberøvelse i henhold til en dom skyldes grunde, der kan ændre sig med tiden. For så vidt angår frihedsberøvelse efter domfældelse, der beror på forhold, som kan ændre sig med tiden, herunder personer der er idømt en form for forvaring, indebærer retten til prøvelse med rimelige intervaller formentlig, at der ikke må gå meget mere end omkring et år mellem, at der er ret til prøvelse, jf. Domstolen dom af 29. september 2000 i sagen *Oldham mod Storbritannien*, præmis 32-37, og Domstolens dom af 21. juni 2005 i sagen *Blackstock mod Storbritannien*, præmis 43-44.

3. Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af den del af spørgsmålet, der vedrører estimering af årlige udgifter, antal bandefængselspladser og årsværk, indhentet en udtalelse fra Direktoratet for Kriminalforsorgen, der har oplyst følgende:

”Direktoratet for Kriminalforsorgen er blevet anmodet om at vurdere de økonomiske, pladsmæssige og årsværksrelaterede konsekvenser for kriminalforsorgen, såfremt bandekriminelle idømt livstid eller forvaring efter straffelovens §§ 81 a eller 81 b tidligst kan søge prøveløsladelse efter 20 års afsoning.

Indeværende forslag om, at bandekriminelle idømt livstid eller forvaring tidligst kan søge prøveløsladelse efter 20 års afsoning, betyder, at den indsatte kan søge prøveløsladelse 8 år senere end ved nuværende praksis, hvor den indsatte kan søge om prøveløsladelse efter 12 år.

Kriminalforsorgen kan oplyse, at der aktuelt er syv livstidsdømte og ingen forvaringsdømte i kriminalforsorgens institutioner, som er idømt livstid efter straffelovens § 81 a i perioden 2020-2023. I 2020, 2021 og 2023 blev der således årligt indsat én livstidsdømt, mens der i 2022 blev indsat fire livstidsdømte. Der er ikke tilsvarende registreringer for indsatte dømt for § 81 b i kriminalforsorgens klientsystem. Der er dermed en væsentlig usikkerhed forbundet med den samlede tilgang af dømte efter straffelovens § 81 a og § 81 b.

Direktoratet for Kriminalforsorgens beregninger af den gennemsnitlige afsoningstid for livstidsdømte i perioden 1985-2018

viser, at livstidsdømte i gennemsnit havde udstået ca. 17 år af livstidsstraffen, da de blev løsladt. Der er dog også livstidsdømte, der har afsonet betydeligt længere – op til ca. 35 år – uden prøveløsladelse. Der henvises i øvrigt til besvarelsen af spørgsmål nr. 736 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg af 26. april 2022.

Det er på det foreliggende grundlag ikke muligt at vurdere, hvordan tilgangen vil være i de kommende år, hvorfor der ikke kan opstilles en model for beregning af meraktiviteten for kriminalforsorgen.

Såfremt der tages afsæt i de oplyste nuværende syv dømte, estimeres det, at den årlige samlede udgift vil være ca. 5,5 mio. kr. for hvert ekstra år, de syv livstidsdømte opholder sig i kriminalforsorgens institutioner samtidig. Ud fra en gennemsnitsbetragtning om det nødvendige bemandingsbehov i en lukket fængselssektor vil dette medføre et årsværkstræk på ca. fem fængselsbetjente, hvortil der i udgangspunktet også skal tillægges civilt personale og ledelse.

Det skal bemærkes, at ovenstående estimerer er forbundet med store usikkerheder, da kriminalforsorgen ikke har det nødvendige datagrundlag for at kunne foretage de konkrete beregninger.”